

(URUM DİL) TÜRK DİL (ANGİSİNDÄ SÖİLİERLÄR URUMLAR ANATOLIADAN) GÜRJİSTANDA

(ურუმეულ) თურქული ენა (რომელზეც ანატოლიელი
ბერძნები საუბრობენ) საქართველოში

Evropa Hartias Regionalni dillärın
yada azınlıklärin dilläri.

რეგიონული ან უმცირესობათა
ენების ევროპული ქარტია

► coe.int/minlang

Dil Rehberi

ენის გზამკვლევი

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Evropeiski Hartia regionalni dillärn yada azınlıklärin dilläri predstavit edier Evropanın Sovetın Konventsiasını, angısiki kömak edier zashitit edä o azınlıklärin dillärni, nä dillärdä ki söiläner bu dünädä. Regionalni dillärin Hartiası onnarın kömägiinän predusmatrivat edier razni merapriatıalari, töränmiş o fikırnän ki abespechit edä ämdä kömək edä ishlätmäya bu dilläri asobenna shkolalarda, kulturnı meropriatıalarda, masmediada, kampanialarda birdä administrativni erlärdä.

1999 elda Gürjistan girändä Evropa Saveta aldi üstünä ğolchäkmäi ämdä ratifikatsia etti evropeiski Hartianın regionalni dillärin ämdä azınlıklärin dillärni. Näsilki Gürjistanın vlastı alır üstünä edä hartianın ratificatsiasını, hartianın palajeniası regionalni dillärin ämdä azınlıklärin dilläri rassprostranit olür dünädä, bü dokument zashitit edär ämdä sahliar urum (türkchä) dili, onuchun ki o dir o bir dil, angısında ki söilierlär Gürjistanda. Bü dillın putevoditeli predstavyat edier Evropa Hartiai regionalni dilläri yada azınlıklärin dilläarını, angısınari Gürjistan ispolzovat edäjah urum (türk dilın atnasheniasında.

რეგიონული ან უმცირესობათა ენების ევროპული ქართია წარმოადგენს ევროპის საბჭოს კონვენციას, რომელიც ხელს უწყობს იმ უმცირესობათა ენების დაცვას, რომლებმაც ტრადიციულად საუბრობენ ქვეყანაში. ენათა ქართია ითვალისწინებს ხელშეწყობის სხვადასხვა ღონისძიებებს, რომლებიც შექმნილია იმის უზრუნველსაყოფად და წასახალისებლად, რომ მოხდეს ამ ენების საჯაროდ, განსაკუთრებით სკოლებში, კულტურულ ღონისძიებებში, მედიაში, კომპანიებსა და ადმინისტრაციულ ორგანოებში გამოყენება.

1999 წელს ევროპის საბჭოში გაწევრიანების დროს, საქართველომ იკისრა რეგიონული ან უმცირესობათა ენების ევროპული ქართიის რატიფიცირება. როგორც კი საქართველოს ხელის უფლება მოახდენს ქართიის რატიფიცირებას და დოკუმენტი შევა ძალაში, იგი ხელს შეუწყობს (ურუმეულ) თურქული ენის დაცვასაც, რადგან იგი წარმოადგენს უმცირესობათა იმ ერთ-ერთ ენას, რომელზეც ტრადიციულად საუბრობენ საქართველოში. მოცემული ენის გზამკვლევი მოიცავს ენების ევროპული ქართიით გათვალისწინებულ ხელშეწყობის იმ ღონისძიებებს, რის გამოყენებასაც საქართველო აპირებს (ურუმეულ) თურქულის მიმართ.

*Paderjit edin bu meropriatiali: siz
söiläsä amasha urum diljä, belä siz
kömäk edärsiz bu urum (türk) dili
sahlamaya ämdä razvivatsa etmäya
näsilki Gürjistanın genä bir dil kimin.*

*მხარი დაუჭირეთ ამ ღონისძიებებს:
თუ თქვენც რეგულარულად
იყენებთ ურუმეულ (თურქულ)
ენას სხვადასხვა სფეროში, თქვენ
მნიშვნელოვან წვლილს შეიტანთ
(ურუმეულ) თურქულის, როგორც
საქართველოს ენის, შენარჩუნებისა
და განვითარების საქმეში.*

MIZANNAR AMDA PRINTSIPLAR

— Gürjistan yapier gändının
palitikasını, zakonodatelstvoi ämdä
prakticheski deyatelnosti urum (türk)
dilın teritorianın granitsalarında,
nerdä ki ishlädierlär bu dili, kankretno
bu situatsiada apiratsa etmäinän bu
mizannara ämdä printsiplärä:

- ▶ Sayah (Urum) Türk dili näsilki
mämläkätin kulturanın zänginliğ
- ▶ Lazım hätir sahlamah (Urum) Türk
dilın geograficheski arealına, ona
öchüri ki shindiki birdya täzä gälän
administrativni delenie meshat
etmiya Türk dilın razvitasına
- ▶ Lazım abespechit etmäh lazımlı
deistviyalari, angısı ki kömäk edär

მიზნები და პრინციპები

— საქართველო საკუთარ
პოლიტიკას, კანონმდებლობასა
და პრაქტიკულ საქმიანობას
(ურუმეულ) თურქული ენის მიმართ
იმ ტერიტორიის ფარგლებში,
სადაც ეს ენა გამოიყენება და ამ
ენის კონკრეტული სიტუაციის
შესაბამისად, ააგებს შემდეგ მიზნებსა
და პრინციპებზე დაყრდნობით:

- ▶ (ურუმეულ) თურქული ენის
აღიარება კულტურული
სიმდიდრის გამოხატულებად
- ▶ (ურუმეულ) თურქული
ენის გეოგრაფიული
არეალის პატივისცემა
იმის უზრუნველსაყოფად,
რომ არსებული ან ახალი
ადმინისტრაციული
დაყოფა დაბრკოლებას
არ წარმოადგენდეს
(ურუმეულ) თურქული ენის
განვითარებისათვის
- ▶ საჭიროების შემთხვევაში,
(ურუმეულ) თურქული
ენის განვითარებისათვის

(Urum) Türk dilin razvitasına, o mizannan ki sahlia bu dili

გადამჭრელი მოქმედების აუცილებლობის უზრუნველყოფა, მისი დაცვის მიზნით

▶ Paashryat lazım etmäh (Urum) Türk dilin yazmasını ämdä söilämäsini öz yashamada

▶ ზეპირი და წერილობითი ფორმით, საჯაროდ და პირად ცხოვრებაში (ურუმეულ) თურქული ენის გამოყენების ხელშეწყობა და/ან წახალისება

▶ Hartiainan sferada, sahlamah ämdä razvivat etmäh kantaktlari (Urum) Türk dilin söiliän grupanın arasında, birdya ustanovlenni svyazläri airi grupalarinan, yashian Gürjistanda birdä söiliyan airi dillyardä

▶ ქართიით გათვალისწინებულ სფეროებში ურუმეულ (თურქულ) ენაზე მოლაპარაკე ჯგუფებს შორის კონტაქტების შენარჩუნება და განვითარება, აგრეთვე კულტურული ურთიერთობების დამყარება სახელმწიფოში მცხოვრებ სხვა ჯგუფებთან, რომლებიც განსხვავებულ ენებზე საუბრობენ

▶ Abespechit etmäh (Urum) Türk dilin örgänmäsiñiö birdä ohumanın formasini ämdä sredstvasini är ohumanın sistemanın stupenkalarında

▶ განათლების სისტემის ყველა შესაბამის საფეხურზე (ურუმეულ) თურქული ენის სწავლებისა და შესწავლის სათანადო ფორმებისა და საშუალებების უზრუნველყოფა

▶ Törätmäh uslovialar o halha öchüri angısınnar ki söilämierläri (Urum) Türk dili, onnar yashiersälär o teretoriada nerdä ki söiläner bu dil, örgänmäh bu dili ägär halh istier oni

▶ ურუმეულ (თურქულ) ენაზე არამოსაუბრე პირებისათვის ენის შესასწავლად პირობების შექმნა, თუ ისინი ცხოვრობენ იმ ტერიტორიაზე, სადაც ეს ენა გამოიყენება და აქვთ მისი შესწავლის სურვილი

▶ Spasobstvat etmäh ohumaya ämdä (Urum) Türk dilim isledovaniaya universitetlärdä birdä airi erlärdä

▶ უნივერსიტეტებსა ან შესაბამის დაწესებულებებში (ურუმეულ) თურქული ენის შესწავლისა და კვლევის ხელშეწყობა

▶ Sposobstvavat etmäh bu Hartianin saatvetstvuyushi ökmätlärin arasinda dägishmäh bu dilin ohumasina ämdä bu dilin razvitie

Gürjistan alier gändinin üstünä abezatelstvoi presekät etmäh, agär presekät olmamış, prisvaenie etmäh lyuboi predpachteniai, isklyucheniai, agranichenie ämdä priemushestva (Urum) Türk dilä, angisinnär prepyatstvavat edierlär bu dilin sahlamasına birdä razvitasını, yada bu dili aterlär ugrozanın dibinä. Prinimat etmäh spetsialnie meri (Urum) Türk dilä öchüri, angısınnar ğoierlär gändinä mizan komäk etmäh ravnpravna ğonushan bü dildä halha amda öbür halha, angısınnar učitivat ederlär uslovialari angisinnär sailmier diskriminatsia o halha, söiliän daa öbür rasprastranyonni dildä.

Gürjistan alier üstünä obezatelstvoi airi meropriatilarinan sposobstvovat edä razni lingvisticheski grupalarinan, ala mizan obespechit edä ökmätinän ohumai ämdä profesionalni padgatovkai, ğanmah birbirini ämdä tolerantnoe atnoshenie (Urum)Türk

▶ ამ ქართიით გათვალისწინებულ სფეროებში სახელმწიფოთაშორისი გაცვლების შესაბამისი ფორმების ხელშეწყობა (ურუმეულ) თურქული ენისთვის

(ურუმეულ) თურქული ენის გამოყენების მიმართ, საქართველო იღებს ვალდებულებას აღკვეთოს, თუ ჯერ არ აღუკვეთავს, ნებისმიერი გაუმართლებელი გამორჩევა, გამორიცხვა, შეზღუდვა ან უპირატესობის მინიჭება, რომელიც მიმართულია ამ ენის შენარჩუნებისა და განვითარებისათვის ხელის შეშლისა ან საფრთხეში ჩაგდებისაკენ. ამასთან, (ურუმეულ) თურქული ენის სასარგებლოდ სპეციალური ზომების მიღება, რომლებიც მიზნად ისახავს ამ ენაზე მოლაპარაკეთა და დანარჩენ მოსახლეობას შორის თანასწორობის ხელშეწყობას, ან რომლებიც სათანადოდ იღებს მხედველობაში ამ ენის განსაკუთრებულ პირობებს, არ ჩაითვლება დისკრიმინაციის აქტად უფრო გავრცელებულ ენებზე მოლაპარაკეთა მიმართ.

საქართველო იღებს ვალდებულებას, შესაბამისი ღონისძიებებით ხელი შეუწყოს ურთიერთგაგებას ქვეყნის ყველა ლინგვისტურ ჯგუფს შორის. კერძოდ, ქვეყანაში განათლებისა და პროფესიული მომზადების სფეროში შემუშავებულ სამოქმედო

dilä birdä paashrat etmäḥ massmediאי mizannara öchüri. Belya ikän (Urum) Türk dili politikanın ğarshısınä, Gürjistan učitivat edäjäh patrebnost söilian bü dildä grupalari ämda onnarın pazhelanialarını.

Gürjistan paashryat edär, lazım olsa, sozdanie organov, asnovnoi funktsia angısının ki olur predstavlenie vlastın organnara rekamendatsialari ämdä savetläri är vaprosa öchüri, svyazanni (Urum) Türk dillinän amda halhınan söilian bu dildä.

Düz dillärin putevoditeli predstavlat edier ğändinin Evropa Hartianın ğölai formai regionalni dillärin yohsa azınlıklärin dilläri, angısı ki söiländi diklaratsia proektıda Gürjistanın Parlamentında. Bu dokument azır oldı 2013 iyunda Evropa Sovetın ekspertlärinän, birdä Mejvedomstvenni kamisiainan töränmiş ki vipalnit edä Gürjistanın abyazatelstvoi Evropeiski Hartianın regionalni dillärin ämdä azınlıklärin dilläri. Bütün autentichni Hartianın versiasını bahabülürsüz Evropa Savetın web saitında:
[http://conventions.coe.int \(treaty No. 148\)](http://conventions.coe.int (treaty No. 148))

მიზნებს შორის მოახდინოს (ურუმეულ) თურქული ენის მიმართ პატივისცემის, გაგებისა და ტოლერანტული დამოკიდებულების ჩართვა და ასევე წახალისოს მასმედია ამავე მიზნების მისაღწევად.

(ურუმეულ) თურქული ენის მიმართ პოლიტიკის განსაზღვრისას, საქართველო მხედველობაში მიიღებს ამ ენაზე მოლაპარაკე ჯგუფების სატირობებსა და მათ მიერ გამოთქმულ სურვილებს. აუცილებლობის შემთხვევაში, საქართველოს მიერ წახალისდება ისეთი ორგანოების შექმნა, რომელთა მიზანია ხელისუფლების ორგანოებისათვის რჩევების მიცემა ურუმეულ (თურქულ) ენასთან დაკავშირებულ ყველა საკითხზე.

ენის ეს გამგვლვეი წარმოადგენს რეგიონული ან უმცირესობათა ენების ევროპული ქართის იმ დებულებებს გამარტივებული ფორმით, რომლებიც მოხსენიებულია საქართველოს პარლამენტის დეკლარაციის პროექტში “რეგიონული ან უმცირესობათა ენების ევროპული ქართის” რატიფიკაციის შესახებ. ეს დოკუმენტი მომზადდა 2013 წლის ივნისში „რეგიონული და უმცირესობათა ენების შესახებ ევროპული ქართის“ თაობაზე საქართველოს ვალდებულების შესრულებასთან დაკავშირებით შექმნილი უწყებათაშორისი კომისიისა და ევროპის საბჭოს ექსპერტების მიერ. ქართის სრული ავთენტური ვერსია შეგიძლიათ იხილოთ ევროპის საბჭოს ვებ-გვერდზე:
[http://conventions.coe.int \(treaty No. 148\)](http://conventions.coe.int (treaty No. 148))

Siz, nәsil ki azınlık, angisikilär bülierlär (Urum) Türk dili genä ishlädiersiz Evropa Sovetın Konventsiasını sahlamaya natsionalni azınlıkläri. Gürcistan nastoyashi dagavorunan spasobstvavat edier törätmäh uslovialear azınlıklärä o mizannan ki sahlia ämdä razvit edä gändının kulturasını ämdä asnavnoi elementläri gändi identichnosti (dil, din, ädät ämdä kulturni dastayania) ämdä sahlamah elä halhi assimilatsiadan. Ramochni konvenciä zashishat edier prava ishlätmäi abshestvenni yashamada azınlıklärin dilärini, elä ishlärdä näsilki knigalar, prava törätmäh ohumanın tsentirlar ämdä profesionalni azırlatmah, prava ishlädälär adlari ämdä yazalan tablichkalar ulitsaların adlariinän azınlıklärin dilindä, etmäh yazii azınlıklärin dilindä, prava effektivna uchavstvovat etmäh abshestvenni yashamada (ämdä nepravitelni organizatsialarda), prava aformit etmäh dagavor azınlıklärin sahlamasına öchüri öbür ökmätlärinän barabar.

თქვენ, როგორც (ურუმეული) თურქული ეროვნული უმცირესობის წარმომადგენელი, ასევე სარგებლობთ ეროვნულ უმცირესობათა დაცვის შესახებ ევროპის საბჭოს ჩარჩო კონვენციით. ამ ხელშეკრულებით, სახელმწიფო ხელს უწყობს შესაბამისი პირობების შექმნას ეროვნული უმცირესობების წარმომადგენელთათვის, რათა მათ შეინარჩუნონ და განავითარონ საკუთარი კულტურა და მათი იდენტობის ძირითადი ელემენტები (ენა, რელიგია, ტრადიციები და კულტურული მემკვიდრეობა) და იცავს ასეთ პირებს ასიმილაციისგან. ჩარჩო კონვენცია იცავს სამოგადობრივ ცხოვრებაში უმცირესობის ენის გამოყენების უფლებას და იგი გრცელდება ისეთ ასპექტებზე, როგორცაა სახელმძღვანელოების ქონა, კერძო საგანმანათლებლო და პროფესიული მომზადების ცენტრების შექმნისა და მართვის უფლება, სახელების გამოყენებისა და ქუჩის დასახელებების უმცირესობის ენაზე განთავსების, კერძო ხასიათის წარწერების უმცირესობის ენაზე გაკეთების უფლება, სამოგადობრივ ცხოვრებაში ეფექტური მონაწილეობა (მათ შორის არასამთავრობო ორგანიზაციებში) და სხვა სახელმწიფოებთან უმცირესობათა დაცვაზე ხელშეკრულებების გაფორმება.

Europeiski Hartia regionalni dillärin yada azınlıklärin dilläri predstavıt edier Evropanın Sovetin Konventsiasını, angısiki kömak edier zashıtıt edä o azınlıklärin dillärını, nä dillärdä ki söiläner bu dünädä. Bü dıllın putevoditeli predstavlyat edier Evropa Hartiai regionalni dilläri yada azınlıklärın dilläarını, angısınarı Gürjıstan ıspolzovat edäjäh urum (türk) dıllın atnasheniasında.

Dopolnitelni infarmatsia Europeiski Hartia regionalni dillärin yada azınlıklärin dilläri, bırdä Evropanın Saveta öchüri olur gırmäh bizım web saıta:

*coe.int/minlang
coe.int
coe.ge*

Evropa Saveti vedushi arganizatsiadır adamin prava sahlian kontinentda. Evropa Savetda var 47 mämläqät, ondan 28 mämläqät girier Evropa Sayuza. Evropa Savet girin äp mämläqätläär göl chäqtılär Evropanın kanventsiasına halhin pravasına öchüri -mezhdunarodni dagavor, angısiki zashıshat edäjäh halhin pravasını, demakratiai ämdä bütün pravanın verhovenstvai. Konventsianın ishlätmäsinä halhin pravalarina öchüri mämläkätlärdä gözler Evropanın sudi.

რეგიონული ან უმცირესობათა ენების ევროპული ქართია წარმოადგენს ევროპის საბჭოს კონვენციას, რომელიც ხელს უწყობს იმ უმცირესობათა ენების დაცვას, რომლებზეც ტრადიციულად საუბრობენ ქვეყანაში. მოცემული ენის გზამკვლევი მოიცავს ენების ევროპული ქართით გათვალისწინებულ ხელშეწყობის იმ ღონისძიებებს, რის გამოყენებასაც საქართველო აპირებს (ურუმეულ) თურქულის მიმართ.

რეგიონული ან უმცირესობათა ენების ევროპული ქართისა და ევროპის საბჭოზე დამატებითი ინფორმაციისათვის გახოვთ, ეწვიოთ ჩვენს ვებ-გვერდებს:

*coe.int/minlang
coe.int
coe.ge*

ევროპის საბჭო არის ადამიანის უფლებათა მოწინავე ორგანიზაცია კონტინენტზე. იგი 47 წევრი სახელმწიფოსაგან შედგება, რომელთაგან 28 ევროპის კავშირის წევრიცაა. ევროპის საბჭოს ყველა წევრმა სახელმწიფომ ხელი მოაწერა ადამიანის უფლებათა ევროპულ კონვენციას – ხელშეკრულებას, რომელიც გამიზნულია ადამიანის უფლებების დემოკრატიისა და კანონის უზენაესობის დასაცავად. ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო ზედამხედველობს კონვენციის შესრულებას წევრ სახელმწიფოებში.

UUM
KAT

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE